

Česká republika hledá svého zástupce do Výboru OSN pro práva lidí s postižením

Historicky poprvé by měla Česká republika nominovat svého zástupce do Výboru OSN pro práva lidí s postižením (dále jen „Výbor“). Nový zástupce státu by se měl funkce ve Výboru ujmout 1. ledna 2025, ale už nyní byl zahájen proces jeho výběru. Jaké jsou vlastně úkoly Výboru, co obnáší členství v této mezinárodní platformě a kdo a jakým způsobem může na členství kandidovat? Pokud se zajímáte o činnost Výboru a především o možnost členství, čtěte níže.

■ **Text: Mgr. et Mgr. Romana Jakešová,**
Kancelář veřejného ochránce práv

Když Česká republika ratifikovala v roce 2009 mezi prvními Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“) vznikla jí nejen povinnost dodržovat práva v Úmluvě zakotvená, ale také povinnost v pravidelných intervalech informovat Výbor OSN o plnění závazků plynoucích z Úmluvy, tedy jak respektuje, dodržuje a podporuje naplňování práv lidí s postižením v různých oblastech života (jako je např. právo na zdraví, vzdělání, odpovídající sociální zabezpečení nebo právo na život v komunitě). Česká republika zatím zaslala Výboru dvě zprávy¹ rekapituluji vývoj práv lidí s postižením.

➤ Co je úkolem Výboru OSN?

Úkolem Výboru je mimo jiné osvěta v oblasti práv lidí s postižením a Úmluvy. V návaznosti na to Výbor vydává doporučení a komentáře vztahující se k jednotlivým článkům Úmluvy a jejich implementaci. K hlavním úkolům Výboru pak patří vyhodnocení zpráv o plnění Úmluvy, které mu předkládají jednotlivé smluvní státy. Před projednáním zprávy může výbor státu předložit doplňující otázky (např. pokud není daná země ve své zprávě dostatečně konkrétní). Na základě projednání zprávy státu, kterého se mohou účastnit i neziskové organizace a zástupci lidí s postižením, pak Výbor adresuje státu závěrečné doporučení, a tím jej fakticky upozorní na oblasti, které spatřuje jako problematické a kde je prostor pro nápravu. Doporučení Výboru by měly státy reflektovat ve svých politikách, strategiích a postupně jej naplnit. Výbor současně posuzuje stížnosti jednotlivců a skupin podle Opčního protokolu.²

➤ Kdo může být členem Výboru?

Výbor má celkem 18 členů, kteří jsou do funkce voleni v rámci tajného hlasování

ombudsman
veřejný ochránce práv

ze seznamu všech nominovaných. Nominovat svého zástupce mohou všechny smluvní státy Úmluvy. Členství ve Výboru je čtyřleté a pro nominaci je třeba, aby uchazeč splňoval následující požadavky:

- Především by měl mít zkušenosti a znalost o problematice práv a potřeb lidí s postižením.
- Současně by měl být kandidát na funkci člena Výboru občanem ČR, bezúhonný a především by měl splňovat požadavek minimálně 10 let praxe v oborech, které se týkají práv lidí s postižením (jako je např. právo, sociologie, politologie a další).
- V neposlední řadě je požadována také znalost anglického jazyka.

➤ Co obnáší členství ve Výboru?

Členství ve Výboru musí jeho členové v první řadě vykonávat osobně, nestranně a také nezávisle. Členové Výboru mají povinnost účastnit se plenárních zasedání, která probíhají v Ženevě, a to zpravidla dvakrát ročně. Plenární zasedání trvá tři až čtyři týdny. K této povinnosti pak patří také povinnost průběžně se seznamovat se zprávami jednotlivých států, neziskových organizací a dalších subjektů. Členové se také musí aktivně zapojovat do přezkumu podání jednotlivců dle Opčního protokolu a plnit úkoly, které si Výbor stanoví na období mezi jednotlivými zasedáními.

Výbor zajišťuje svým členům pro plnění povinností a úkolů přiměřené opatření vyplývající z jejich individuálních potřeb a hradí výdaje související s účastí na zasedáních. Členství ve výboru není finančně odměňováno, jedná se o čestnou funkci.

➤ Jak je možné kandidovat?

Pokud by se kdokoliv, kdo splňuje výše uvedené podmínky, chtěl aktivně zapojit

do činnosti Výboru a přímo tak ovlivňovat a napomáhat naplňování práv lidí s postižením na mezinárodní úrovni, je potřeba, aby nejpozději do 31. ledna 2022 podal písemně žádost o kandidaturu Vládnímu výboru pro osoby se zdravotním postižením. Žádost musí obsahovat strukturovaný životopis, vyplněný dotazník pro uchazeče o kandidaturu, potvrzení o dosaženém jazykovém vzdělání a o praxi v oblasti práv lidí s postižením. Blížší informace a podmínky lze nalézt na internetových stránkách Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením.³

➤ Kdo bude posuzovat výběr kandidáta za Českou republiku?

Výběr kandidáta na členství do Výboru proběhne následujícím způsobem. Se všemi uchazeči, kteří splní podmínky kandidatury, proběhnou pohovory se speciálně ustavenou Komisí, která se skládá ze zástupce Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením, zástupce Ministerstva práce a sociálních věcí, zástupce Ministerstva zahraničních věcí, zástupce Národní rady pro osoby se zdravotním postižením a v neposlední řadě také zástupce Kanceláře veřejného ochránce práv. Na základě pohovorů vypracuje Komise zprávu s doporučením a odůvodněním výběru nejvhodnějších uchazečů. Na základě této zprávy by měl vybrat člena Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením na pravidelném zasedání. Poté bude vybraný uchazeč nominován za Českou republiku do tajné volby členů Výboru, která proběhne v červnu 2024.

Všem uchazečům o členství do Výboru si dovoluji popřát hodně štěstí, ale především síly a optimismu při naplňování práv lidí s postižením.

¹ Úvodní zprávu o plnění úmluvy zaslala ČR Výboru v roce 2011. Spojenou 2. a 3. periodickou zprávu zaslal stát Výboru v srpnu v roce 2020.

² Na základě Opčního protokolu se mohou na Výbor s podněty týkajícími se naplňování Úmluvy obracet i jednotlivci nebo skupiny jednotlivců. Tuto možnost mají nově i občané České republiky, která Protokol ratifikovala v roce 2021.

³ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/vvozp/aktuality/vyzva-k-predkladani-zadosti-o-kandidaturu-na-funkci-clena-vyboru-osn-pro-prava-osob-se-zdravotnim-postizenim-192070/>